

raten, kabels (voor het verbindingsnet van de *Lufigau Holland*), militaire textielgoederen en dito schoenen – en dan willen wij niet de orders vergeten die verband hielden met de Duitse plannen voor de landingen in Engeland: het ombouwen van honderden schepen en, voor alle zekerheid, de fabricage van grote hoeveelheden zwemvesten.¹

Van alle orders die eind november '40 bij de *Zentralauftragstelle* bekend waren, viel zeven-tiende in de sector 'metaalindustrie en scheepswerven'.² Na een jaar bezetting bestond het totale bedrag aan geplaatste orders (minus het halve miljard dat vóór de oprichting van de *Zentralauftragstelle* ondergebracht was) voor bijna de helft (47%) uit 'rüstungswichtige Aufträge'³; daarmee waren toen (stand van 12 mei '41) vijfhonderd-vijf-en-zestig Nederlandse firma's belast.⁴ Korte tijd later rapporteerde het hoofd van de *Zentralauftragstelle* aan Berlijn dat de civiele productie voor de Nederlandse markt 'systematisch zu Gunsten der deutschen Aufträge eingeschränkt' werd en dat hij over het algemeen over de prestaties van de Nederlandse industrie alsook van de Nederlandse arbeiders zeer tevreden was:

*'Abgesehen von Einzelfällen kann gesagt werden dass die niederländische Industrie der Hereinnahme deutscher Aufträge keine Widerstände entgegengesetzt hat . . . Der niederländische Arbeiter hat . . . jedenfalls bewiesen dass er (von Einzelfällen abgesehen) die ihm im Zuge der Auftragsverlagerung übertragenen Arbeiten qualitäts- und fristgerecht bewältigt.'*⁵

★

Gelijk gezegd: in mei '41 werkten vijfhonderdvijf-en-zestig Nederlandse firma's voor de *Wehrmacht*. Wil dat algemene feit reliëf krijgen, dan dient men enkele illustraties te geven. Wij achten het gepast, die te kiezen op de belangrijkste sector van alle: de metaalnijverheid, en zouden dan wat dieper op de twee bedrijven willen ingaan die zich als eerste in dienst stelden van de *Kriegsmarine*: Wilton-Fijenoord en de werf 'Gusto'.

Tot de belangrijkste objecten die vóór de meidagen bij Wilton-Fijenoord

¹ *Rii In: KTB*, 10 april 1940–30 sept. 1942, p. 8. ² Van het totaal ad ca. fl. 1 miljard werden de volgende posten opgegeven: metaalindustrie en scheepswerven fl. 700 mln., textielindustrie fl. 75 mln., voedingsmiddelenindustrie fl. 38 mln., houtbewerkings- rubber- en chemische industrie fl. 18 mln., leerindustrie fl. 12 mln. (a.v. p. 21). ³ A.v. p. 51. ⁴ A.v. *Anlagen*, p. 12. ⁵ Memorandum, 26 juli 1941 door de *Zast* verzonden aan het *RWM (FiWi HA Gewi, 5 II-A)*.